

-Deniz Konşimentosu (Marine/Ocean Bill of Lading)

Bu belge bir gemi şirketinin veya onun yetkili acentesinin veya yükleme limanında acentesi yoksa gemi kaptanının malı yükletene verdiği, emre ve nama düzenlenebilen ve belge konusu malların taşınmak üzere kabul edildiğini gösteren bir makbuz ve aynı zamanda yükleme kaydı bulunduğu bir taşıma sözleşmesidir. Belirtilen malın mülkiyetini de temsil eder ve belgenin ciro edilmesiyle mal el değiştirir.

Malların teslimi ve yüklenmesi aşamasında konşimento:

Yukarıda konşimentonun makbuz veya taşıma sözleşmesi olarak iki görevinden bahsetmiştik. Yani mal gemi şirketine önce teslim alınmakta ve daha sonra gemiye yüklenmektedir.

Teslim alma ve yükleme eylemleri aynı anda yapılabildiği gibi farklı zamanlarda da yapılabilir.

Teslim alma keyfiyetini belgeleyen konşimentoya tesellüm konşimentosu, (received for shipment Bill of Lading) doğrudan yükleme eylemini belgeleyen konşimentoya yükleme konşimentosu (on board Bill of Lading) denir.

İlk aşamada malların teslim alındığını belgelemek amacıyla düzenlenen tesellüm konşimentosu, malların yüklendiğini göstermediğinden alıcı için kabul edilir bir konşimento değildir.

Zira alıcı, sipariş ettiği malı teslim eden konşimentonun satıcı tarafından bankaya ibraz anında malın yüklenip yola çıktığından emin olmak ister. Bu nedenle alıcıların talep ettiği konşimentolar malın gemiye yüklendiğinin belirtilmiş olduğu türde konşimentolardır. Yükleme keyfiyeti iki yolla belgelenir. Birincisi, üzerinde matbu olarak sadece malların teslim alındığı yazılı olan tesellüm konşimentosuna malların yüklendiğine dair bir kayıt "Shipped On Board, Clean On Board" veya benzeri ibareler konulması ve bu ibarelerin altına gemi şirketi veya acentesinin kasesi, parafı ve yükleme tarihinin eklenmesi ile sağlanır.

ikincisi ise doğrudan bir yükleme konşimentosunun düzenlenmesi veya eldeki tesellüm konşimentosunun yükleme konşimentosu ile değiştirmesi yolu ile sağlanır.

Yükleme konşimentosunda yükleme keyfiyeti matbu olarak yer aldığından ayrı bir yükleme kaydına gerek yoktur. Yükleme tarihi, tesellüm konşimentosundaki yükleme kaydının altındaki , yükleme konşimentosunda ise, belgenin düzenlenme tarihidir. Bu tarih, akreditiflerde belirtilen yükleme vadesine uyulması, sigortanın başlangıç tarihinin kontrolü ve konşimentonun bayat olup olmadığının tayını açısından çok önemlidir.

Temiz Konşimento (Clean Bill of Lading) İbares:

Mallar dış görünüş itibarı ile iyi durumda teslim alınır veya yüklenirse temiz bir konşimento söz konusudur.

Gemiye yüklemeyi müteakip konşimentoya "Clean On Board" kaydı konulur. Fakat konşimentonun temiz olması için mutlaka "Clean On Board" kaydının bulunması gerekmez. Konşimentoda malların veya ambalajlarının kusurlu olduğuna dair (Örneğin 50 balya birkaçı patlak; 100 çuval 15 tanesi delik; tenekelerin bir kısmı akar vaziyette, karton kutular ıslak vs. .) gibi bir kayıt yoksa bu temiz bir konşimento sayılır.

Başka bir deyişle akreditifte "Clean On Board" konşimento istendiği halde sadece "On Board" kaydını taşıyan fakat malların veya ambalajlarının kusurlu olduğuna dair bir kayıt taşımayan konşimento temiz kabul edilir.

İhbar Adresi (Notify Address):

Varış limanında malların gelişinin haber verileceği şahsın ismi ve adresidir. Bu şahıs alıcının temsilcisi, gümrükçüsü veya bizzat alıcının kendisi olabilir. Notify adresinin kim olacağı akreditifte belirtilir.

Bayat Konşimento

Konşimentonun yükleme tarihinin takip eden en kısa surede bankaya ibraz edilmesi gerekir. Aksi takdirde konşimento, malların varışından yeterli bir süre önce alıcının eline geçmez. Malların varış limanına gelmiş olmasına rağmen konşimentonun henüz alıcının eline geçmemesi gecikme masraflarına (demurrage) neden olur.

Akreditifte yükleme tarihinden itibaren 21 gün içinde bankaya ibraz edilmeyen konşimentolar bayat (Stale) konşimento olarak nitelendirilir ve rezerv konusu olur. Bayat konşimentonun bankaca kabul edilmesi için ya bu rezervin alıcı tarafından kaldırılması ya da bayat konşimentonun kabul edileceğinin akreditifte peşinen kabul edilmiş olması gereklidir.

Navlun (Freight)

Taşıma hizmeti karşılığında gemi şirketine ödenen ücrete navlun denir. Teslim şekline göre navlun satıcıya veya alıcıya ait olabilir. Duruma göre navlunun peşin ödendiği "Freight Prepaid" varış limanında ödeneceği "Freight Payable At Destination/Freight Collect" şeklinde ibareler ile konşimento üzerinde gösterilir.

Konşimento Nüshaları / Tam Takım İbares (Full Set Of B/L)

Konşimentolar birden fazla orjinal nüshalı olarak düzenlenebilir.

Bunun amacı birinin yitirilmesi halinde diğzerinin kullanılması imkanına sahip olmaktır. Yükleenin isteğine göre düzenlenen orjinal ve suret adetleri konşimentolarda kayıtlıdır. Düzenlenen tüm nüshalara tam takım (Full Set) denir.

Örnek ; ön yüzünde 2 orijinal 2 suret yazan bir konşimento toplam 4 adet konşimentodan oluşur. Bu konşimento için full set 4 adettir.

2 orjinal 1 suret veya 1 orjinal 2 suret tam takım (Full Set) değildir.

Akreditif şartı tam takım konşimentonun ibrazını gerektiriyorsa, mutlaka 2 orjinal 2 suret konşimentonun ibraz edilmesi gerekir.

Orjinal nüshalardan herhangi birinin ilk ibrazında mallar gemi şirketinin son cıvrantaşına teslim edilir ve şirket bütün sorumluluklarından kurtulur. Malın asıl sahibi daha sonra ikinci bir orijinal nüsha ile gelip malı talep etse bile taşıma şirketinin sorumluluğu yoktur dolayısıyla malın tamamen kendi kontrolü altında olmasını isteyen bir alıcı firma, bütün orijinal nüshaları elinde bulundurmamak zorundadır.

Ciro (Endorsement)

Ciro, konşimentonun devir şekillerinden biridir. konşimentolar devir açısından üç kısma ayrılır.

1) *Nama Yazılı Konşimento (To The Name Of):*

Bu tür konşimentolara uygulamada pek rastlanmaz bu tür konşimentolar temlik ve teslim ile devreder hak sahibinin kim olduğunun ispatı hususu nama yazılı senetlerde olduğu gibidir.

2) *Emre Yazılı Konşimento (To The Order Of):*

Bu tür konşimentolar uygulamada en çok rastlananlardır emre yazılı konşimentonun devri, senedin cirosu ve teslimi ile yapılır (Türk ticaret kanunu madde 1001) temlik cirosunun, teminat fonksiyonu konşimentoda yoktur. Hak sahibinin ispatı, hamiline yazılı senetlerde olduğu gibidir

3) *Hamiline Yazılı Konşimentolar (To Order):*

Bu tür konşimentolara da, uygulamada az rastlanır. Bu tür konşimentolar, sadece senedin teslimi ile devreder hak sahibinin ispatı, hamiline yazılı sentlerde olduğu gibidir. Konşimentonun çeşidi ne olursa olsun, senedin teslimi, malın teslimi hükmündedir. Bu yüzden, deniz yolu ile nakledilen eşyanın mülkiyeti, konşimentonun devri ile bir başka sahse intikal eder veya senedin terhini suretiyle eşya üzerinde rehin hakkı doğar.

Konşimento Türleri

1) Short Form Bill's Of Lading

Yukarıda belirtildiği üzere konşimento aynı zamanda bir taşıma sözleşmesidir doğal olarak taşıma şirketinin şartlarını içeren bu sözleşmenin tam metni konşimentoların arka yüzünde küçük puntolu harflerle matbu olarak yer alır. Bu sözleşmeler muhtelif uluslararası antlaşmalarla belirlenmiştir. Short form konşimentonun en belirgin özelliği

sözleşme metninin belgenin arka yüzünde yerelmasıdır. Arka yüzde yer alması gereken sözleşme metninin kaynağına on yüzde değinilmekle

yet inilmiştir bu özelliğinden dolayı bu tür konşimentoya

"Blank Back" (arkası bos) konşimento denir. Akreditifte aksine bir şart yoksa bankalar bu tür konşimentoları kabul eder.

2) Container Bills Of Lading

Konteyner, içine mal konularak kapatılan ve gümrükçe mühürlenmiş hafif metalden yapılmış, dünya standartlarında belirlenmiş ölçü ve tipleri olan büyük bir kutudur . Taşıma konteynerlerle yapılıyorsa buna uygun matbu formu bulunan konteyner konşimentosu düzenlenir malların gemi şirketince kontrol edilmesi söz konusu olmadığından konşimentodan mala ait ayrıntılar yükletenin beyanına göre yazılır. Bu hususu belirten ibare

"Shipper's Load And Count" şeklindedir. Dolayısıyla konteynerler ile sevkiyatı alıcı sadece güvendiği satıcılardan kabul etmelidir.

3) Liner Bill of Lading

Tarifeli sefer yapan gemilerle yapılan taşımacılıkta kullanılır. Tarifeli sefer yapan gemilerde kalkış/varış saatleri, uğrayacakları limanlar, yanaşacakları limanlara kadar her ayrıntı belirli ve düzenlidir. Ayrıca genellikle bir antlaşmaya taraf olduklarından bu antlaşmanın ortak hüküm ve kolaylıklarından yararlanırlar. Güvenli taşıma için tercih edilirler.

4) Through Bill of Lading

İki liman arasındaki denizden taşımanın uzantısında kara yolu ile taşıma da varsa (önce karayolu sonra denizyolu) ve tanzim edilen konşimento malın bu tür aktarmalı taşımasını kapsıyorsa buna Through Bill of Lading (tek konşimento) denir. Benzer amaçlar için düzenlenen birleşik taşıma (Combined Transport) konşimentoları da vardır. Fakat bunlar navlun komisyoncuları tarafından tanzim olunur ve taşıma süresince demir yolu olmayabilir oysa Through Bill of Lading'de mutlaka denizyolu parkuru bulunur ve belge gemi şirketi veya yetkili acentesi tarafından tanzim edilir.

5)Charter Party Bill of Lading

Yükleten, geminin tümünü veya bir bölümünü bir sefer için kiraladığında gemi şirketi ile Charter Party sözleşmesi yapar . Taşımanın ayrıntıları ve şarta bağlanan bazı riskler bu özel sözleşmeye tabidir. Bu durumda düzenlenen konşimentoya "Subject To Charter Party" kaydı konulur. Sözleşme belirli bir süre için yapılırsa buna "Time Charter", belirli bir sefer için yapılıyorsa da buna "Trip Charter" sözleşmeleri denir. Bu tür konşimentoların bankalarca kabul edilmesi ancak akreditifte buna izin verilmesi şartıyla mümkündür. Hukuki nedenlerden dolayı bankalar bu tür konşimentoyu içeren vesaiki teminata almakta çekimser davranırlar, zira charter party navlun sözleşmeleri iki taraf arasında yapılan özel bir sözleşmedir. Bu nedenle genel esasların üzerinde olup, anlaşmazlık halinde öncelik taşırlar. Alıcı sözleşme ayrıntılarından haberi olmadığı için herhangi bir sorunda sözleşmenin bir maddesi alıcının aleyhine çalışabilir. Navlun ödenmediğinde gemi sahibinin mallara el koyma hakkı vardır.

6)Non-Negotiable Bill of Lading (Ciro Edilemez Konşimento)

Bazı durumlarda konşimentolar birkaç el değiştirebilir sonuçta konşimento geminin varışında alıcın eline gelmeyebilir varış limanında malın teslim işleminin gecikmeli olmaması için bazı denizcilik işletmelerince geliştirilen non-negotiable kullanılır. Bu belge doğrudan malın alıcısı adına düzenlenir. Ciro edilemez. Belge temsil ettiği malların alıcıya teslimi sorun yaratmaz.

7) Combined-Transport Bill of Lading(Birlesik Taşıma Konşimentosu)

Bu belge, birden fazla (Multimodal) taşıma aracı ile gerçekleştirilen ve taşıma sürecinde denizyolu bulunmasında şart olmayan bir taşımaya ait konşimentodur. Navlun komisyoncuları veya adına cto "Combined Trasport Operator" denen işletmecilerce düzenlenir. Normal deniz konşimentolarında görülen yükleme ve boşaltma limanlara ait boşluklar yerine, bu belgede teslim alma yeri (place of receipt) teslim etme yeri (place of delivery) haneleri görülür. Çünkü taşımanın özelliği itibariyle bu yerlerin liman olması gerekmez. Bu belgenin çift amaçlı kullanımı için "Combined Transport Or Port To Port Shipment Bill of Lading" (Birleşik Taşıma Ve Limandan Limana Taşıma Konşimentosu) formu da mevcuttur. Formda her iki taşıma türü için kullanılmak üzere yükleme limanı, boşaltma limanı, teslim alma yeri ve teslim etme yeri haneleri bulunur. Belge limandan limana taşımayı kapsıyorsa deniz konşimentosu niteliğinde olacağından gemi şirketince düzenleneceği tabiidir.

8) Tanker Bill of Lading (Tanker Konşimentosu)

Ham petrol, sıvı yakıt ve kimyevi maddelerin taşımada kullanılan tankerler için düzenlenen konşimentolardır. Dökme/sıvı yükün taşınması nedeniyle, işin gereğine göre özel ibareler ve şartlar taşır.

9) 2. Kaptan Makbuzu (Mate's Receipt)

Gemiye yüklenen mallara ait bir makbuzdan ibarettir. Malları temsil etmediği için mallar üzerinde tasarruf yetkisi vermez. Konşimento tanzimine kadar geçici bir belgedir. Yükleten bu belgeyi gemi acente sına ibraz ederek konşimento ile değiştirir. Aktarmasız taşımalarda aynı gruba dahil şirketler arasındaki alım-satım işlerinde konşimento yerine kullanılabilir.

Taşıma Senetleri (Way Bills/Consignment Notes)

1)Havayolu Taşıma Senedi / Hava Konşimentosu (Airwaybill/AWB)

Havayolu şirketlerince düzenlenen ve malları taşınmak üzere teslim alındığını gösteren makbuzdur. Mallar üzerinde tasarruf etme Yetkisi vermez. Varış havalimanında gümrük işleminin tamamlanmasından sonra mallar belgede ismi yazılı alıcıya

teslim edilir. Alıcı yerine alıcının bankası adına da düzenlenebilir. Bu durumda banka varış yerindeki havayolu şirketine vereceği yazılı talimatla malları alıcıya teslim ettirir. AWB biri alıcıya, biri yükletene, biri de havayolu şirketine ait olmak üzere 3 orjinal ve 9 kopya olarak düzenlenir. Bankalara ibraz edilen nüsha 3 no'lu yükleten nüshasıdır. (orginal no. 3 for shipper)Belgede yer alan bilgiler:Uçuş sefer sayısı ve tarihi, malın cins ve miktarı, alıcının adı, yükletenin adı, navluna ait kayıt ve havayolu şirketinin kase ve imzasıdır.

2)Fiata Belgeleri Fiata FCR, FCT

Uluslararası nakliye acenteleri birliği federasyonu (FIATA) tarafından standart şekle sokularak kullanılan ve taşınmak üzere teslim alınan mallar karşılığında verilen makbuzlardır. Dolayısıyla içeriklerinde bir taşıma sözleşmesi yer almaz. Varış mahallinde bu belgelerin ibrazı üzerine mallar belgede adı geçen alıcıya teslim edilir. Teslim eden taraf, belgeyi düzenleyen nakliye acentesinin (Freight Forwarder) varış mahallindeki şubesi veya muhabiridir. Nakliye acenteleri aynı yöne gidecek malları bir araya toplayıp guruplandırarak kendi seçtikleri taşıma şirketlerine teslim eder, onların araçlarına yüklerler. Taşımalar için kendi "Container"lerini kullanabilirler. yukarıda belirtilen özelliklere sahip FIATA belgelerinden ikisi FIATA FCR (Forwarder's Certificate of Receipt) ve FIATA FCT (Forwarder's Certificate Of Transport)dır.

FIATA FCR, seçilen duruma göre;

*Alıcının emrine amade tutulmak,

*Alıcıya sevk edilmek üzere malların forwarder tarafından dış görünüş itibariyle iyi durumda teslim ve kontrol altına alındığını belgeler. Nama düzenlenir, ciro edilemez. orjinal nüshanın varıştaki taşıma acentesine ibrazı üzerine mallar belgede adı yazılı alıcıya teslim edilir.

FIATA FCT ise emre yazılıdır. (To The Order Of Consignee) takım halinde düzenlenir. ciro edilebilir. Varış yerinde mallar belgenin orjinal nüshasını ibraz eden alıcıya veya onun ciro ettiği şahsa teslim edilir.

Üçüncü FIATA belgesi Combined Transport Bill of Lading'dir. Bu belge konşimento türleri arasında incelediğimiz birleşik taşıma konşimentosunun FIATA tarafından hazırlanmış olanıdır. Genel olarak birleşik taşıma konşimentolarının deniz konşimentolarından farkları şunlardır:

Deniz konşimentosunda söz konusu olmadığı halde birleşik taşıma konşimentosu veya belgesi:

*Yükleme ve boşaltma limanları yerine, teslim alma ve teslim etme yerlerini gösterir. Çok maksatlı hazırlanmış belgelerde duruma göre kullanılmak üzere, hem liman hem yer isimlerinin yazılması için dört adet boşluk bulunur.

*Malların ismi belirtilen bir gemiye yüklendiği hususu yerine, malların teslim alındığı yerden teslim edileceği yere kadar birden fazla etaplı bir biçimde taşınacağını teyit eder. Bunun sonucu, bir taşıma biçiminden bir başkasına aktarma yapılabilir.

*Gemi sahibi bir denizcilik şirketi , yanı "Carrier" sıfatına haiz bir tüzel kişi yerine belge, gemi sahibi olmayan bir navlun komisyoncusu veya birleşik taşıma yükümlüsü (Combined Transport Operator)tarafından düzenlenir.

FIATA FCR nakliyeciy makbuzunun yanı sıra FIATA başlığını taşımayan FCR'lerde mevcuttur. Bunlar FIATA standartasyonu dışında kalan ve nakliyecilerin kendi formlarını kullandıkları karayolu taşıma senetleridir.

3)CMR Karayolu Taşıma Belgesi (CMR International Consignment Note / CMR Roar Waybill)

Uluslararası nitelikteki CMR (Convention Marchandises Routiers) anlaşmasının hükümlerini kabul eden ülkelerce kullanılan bir karayolu taşıma belgesidir ve taşımanın CMR hükümlerine göre yapıldığını gösterir. Navlun komisyoncusu veya taşımacılık şirketi tarafından alıcının adına düzenlenir. Malların belirtilen şartlarla taşınmak üzere, iyi durumda teslim alındığını ve taşıma sözleşmesinin yapıldığını gösteren hukuki bir delildir. Malların mülkiyetini temsil etmediğinden ciro edilemez.

Üç orjinal nüsha olarak düzenlenir. Birincisi yükletene verilir, ikincisi mallara eşlik eder, üçüncüsü de taşımacıda kalır. Yükleten, mallar yolda iken taşımacıya talimat vererek taşımayı durdurma, teslim yerini değiştirme veya malların belgede ismi yazılı alıcıdan başka bir şahsa teslimini isteme hakkına sahiptir. Bu hak belgenin ikinci orjinal inin belgede adı yazılı alıcıya verilmesi üzerine hükümden düşer. Anılan, hakkını kullanmak istediğinde yükleten belgenin birinci orjinal ini taşımacıya ibraz etmelidir. Bu durumda yeni talimat belgeye kaydedilir. yükleten aynı zamanda taşımacıya garanti vermelidir.

4)House Bill of Lading

Bu taşıma belgesi taşımayı kendi yapmayan nakliyeciy (Forwarder) tarafından düzenlenen ciro edilemez nitelikte bir taşıma senedir. Malı teslim alarak bu belgeyi yükletene veren nakliyeciy kendi seçeceği bir taşıma aracı ile malı sevkeder.

5)Hamule Senedi (CIM Rail Consignment Note)

Trenle taşımacılıkta kullanılan taşıma belgesi olup "malların demiryolu ile taşınmasına ilişkin uluslararası anlaşma" (Convention Internationale Concernantle Transports Des Marchandises Par Chemins De Fer) - kısa adı CIM - anlaşmasına tabii olarak düzenlenir. Malların mülkiyetini temsil etmez, dolayısıyla ciro edilemez. Demiryolu idaresince belgenin gönderene verilmesi sadece malın bir vagonu doldurması (Full Load) durumu ile kısıtlıdır. Aksı halde, yani bir gönderene ait malın vagon doldurmaması (Less Than Full Load) durumunda demiryolu idaresi hamule senedi vermez. Bu gibi hallerde malın bir taşıma komisyoncusuna teslim edilerek ondan nakliyeciyi makbuzu alınması gerekir. Komisyoncular aynı yöne mal gönderen satıcılardan teslim aldıkları malları gruplandırarak vagonları doldururlar ve demiryolu idarecilerinden kendi adlarına hamule senedi alırlar. Dolu vagon karşılığında demiryolu idaresinin verdiği belge hamule senedinin ikinci nüshasıdır. Birinci nüsha(Asıl) mallarla birlikte gönderilir. Mallar, alıcısına, müracaatında ve hüviyet ibrazı karşılığında hamule senedi aranmaksızın teslim edilebilir. Bu nedenle kredili işlemlerde hamule senedinde alıcı olarak bankanın kayıtlı olmasının önemi vardır.

6)Paket Postası Makbuzu (Parcel Post Receipt)

Alıcısına posta ile gönderilecek mala ait kolinin doğrudan alıcı veya alıcının bankasına sevk edilmek üzere posta idaresine verilmesi karşılığında alınan posta makbuzudur. Posta ile sevkiyatı daha ziyade posta ile gönderilebilecek normal boyutlarda olan ve bedeli peşin gelmiş veya akreditifte bu tür sevkiyata izin verilmiş mallar için yapılabilir. Bir akreditife dayalı olmadığı halde bankalar adına yapılması düşünülen sevkiyatlarda ilgili bankanın izninin alınması gerektiği hatırlanmalıdır.

-Üçüncü Tarafın Düzenlediği Kalite Kontrol Belgesi (Third Party Certificate Of Inspection)

Malın incelenmesi ve kalite kontrolünün bağımsız ve tanınmış bir kontrol, gözetim şirketince yapılarak belgelenmesidir.

Alıcı firma sipariş ettiği için daha düşük kaliteli malların yüklenme ihtimaline veya mal sahtekarlığına karşı kendini korumak için bağımsız bir gözetim şirketinin belgesini isteyebilir. Bu şirketin ismini akreditif şartları arasına koyar. Sipariş edilen malın efsafa uygunluğunun yüklenme sırasında güvenilir bir gözetim şirketi tarafından rapora bağlanması çok önemlidir.

-İmalatçının Analiz Belgesi (Manufacturer's Analysis Certificate)

Kimyevi maddeler gibi analiz gerektiren malların formülündeki elemanların isimlerini ve oranlarını gösteren belgelerdir. Doğrudan imalatçı tarafından düzenlenebileceği gibi alıcının isteği halinde bağımsız bir laboratuvar tarafından düzenlenmesi de akreditifte şart koşulabilir.

-Gemi Ölçümü Raporu (Ullage Report)

Sıvı olarak gemiye (tankere) yüklenen yakıt, kimyevi madde vs 'nin gemi tankını hangi ölçüde doldurduğunu belgeleyen ve aynı zamanda varış limanında yapılan boşaltma ölçümlerine göre ne kadar fire verildiğinin saptanmasında kullanılan özel bir ticari belgedir. Denizcilik şirketlerinin uzmanları veya gözetme şirketlerince düzenlenir.

Resmi Belgeler

(Resmi Kuruluşlar Tarafından Düzenlenen Belgeler)

-Dolaşım Belgesi (Movement Certificate)

*ATR Dolaşım Belgesi

Türkiye veya Avrupa topluluğunda serbest dolaşımda bulunan eşyanın katma protokolde öngörülen tercihli rejimden yararlanabilmesini sağlamak üzere, ihracatçı ülke yetkili kuruluşlarınca düzenlenip gümrük idarelerince vize edilen belgedir.

*EUR. 1 Dolaşım Sertifikası

Türkiye ile aşağıdaki Avrupa komur çelik topluluğu ülkeleri menşeli ürünlerin anlaşma hükümlerinden yararlanabilmesini sağlamak üzere ihracatçı ülke gümrük idareleri veya bu idarelerce yetkili kılınan kuruluşlarca usulüne uygun olarak düzenlenip gümrük idarelerince vize edilen sertifikalardır.

Avrupa Kömür Çelik Topluluğu'na Üye Ülkeler:

Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Fransa, Almanya, İtalya, İngiltere, İrlanda, Danimarka, Yunanistan, İspanya, Portekiz, Avusturya, İsveç, Finlandiya

-Konsolosluk Faturası (Consular Invoice)

Bazı ülkelerin ithalat mevzuatında bu belgelerin giriş gümrüklerince aranması şartı yer alabilir. İhracatçı malını ihraç edeceği ülkenin konsolosluğundan temin edeceği boş fatura formunu doldurarak konsolosluğa tasdik ettirir. Böylece bir yandan malın ihraç fiyatının cari uygunluğu ithal ülkesinin konsolosluğu tarafından kontrol edilirken öte yandan dumping yapılmaması ve ithalatçının ihracatçı ile anlaşarak ülkesi dışına döviz kaçırmaması sağlanır.

-Tasdikli Fatura(Legalized Invoice)

Bazı ithalatçı ülkeler ticari faturaların ihracatçının ülkesinde bulunan kendi büyükelçilikleri veya konsoloslukları tarafından tasdik edilmesini isterler. İhracatçı kendi faturasını düzenleyip ilgili ülkeler elçilik veya konsolosluğuna tasdik ettirdikten sonra diğer belgelerle birlikte gerekli işlem için bankasına verir. Bu tür faturalara vize edilmiş faturalar denir. Genellikle Ortadoğu ülkeleri tarafından istenir. Faturanın tasdikinden beklenen yarar, konsolosluk faturasında olduğu gibidir.

-Menşei Şahadetnamesi (Certificate Of Origin)

Malın menşesine, yani imal edildiği ülkeyi gösteren, bu amacın yanı sıra bazı ülkelere ithal edilen mallara indirimli gümrük vergisi uygulanması gereken, genellikle yerel ticaret odalarınca onaylanan belgelerdir. Menşe ülkelerindeki bir satıcı tarafından ihraç edilmesine rağmen menşe ülkeden farklı bir ülkenin limanından veya serbest bölgesinden yüklenen mallar için ihracatçının doldurduğu menşe Şahadetnamesinin Türk konsolosluklarınca onaylanması gerekir.

Akreditifli işlemlerde menşe Şahadetnamesi istendiği takdirde menşe ülke ve onay mercii de belirtilmelidir. İthalatçı için menşei Şahadetnamesi gerekli değilse menşei ülke beyanının faturada yer alması istenebilir.

-Sağlık ve Veteriner Sertifikaları (Health/Sanitary/Phytosanitary Certificate, Veterinary Certificate)

Gıda maddeleri, deri, et, canlı hayvan ve bazı ambalaj maddeleri alım-satımında alıcı tarafından istenen ve bu maddelerin mikrop, bakteri, haşarat vb. 'den arınmış durumda olduğunu, tüketime uygun olduğunu belgeleyen, yerel sağlık mercileri tarafından tasdik edilmiş belgelerdir.

Bakliyat ve hububat (pulses and grains) satışında haşarattan arındırılması için malın tütsülendiği beyanı da sağlık sertifikasında veya ayrı bir tütsüleme belgesi (fumigation certificate) ibrazı ile istenebilir.

-Helal Belgesi (Halal Certificate)

Müslüman ülkelerin yaptıkları et ithalatında alıcılar tarafından talep edilen bir belge olup, kesimlerin İslam dininin kurallarına göre yapıldığını belgeler. Yerel müftülüklerce düzenlenir.

-Boykot, Kara Liste Sertifikası (Boycot, Black List Certificate)

Birbiri ile savaş halinde bulunan veya siyasi ilişkileri kesilmiş ya da zedelenmiş ülkeler birbirlerini kara listeye aldıklarından belirli bir ticari ilişkinin (ithalat-ihracat) kendi kara listeleri ile hiçbir ilgisi olmadığını beyan ve onaylanmasını isterler.

Bu tür belgeler, malın belirli bir ülke menşeli olm

adığını, ticari tarafların kara liste, boykot kapsamında olmadıklarını, ihracatçının boykot kapsamı bir ülke ile ticari ilişkisi bulunmadığını, malın boykot kapsamı(ismi verilen) bir ülkenin karasularında, hava sahasından geçemeyeceğini, taşıma aracının o ülkenin bandırasını taşımadığını, gemi kaptanının o ülkenin uyuğunda olmadığını ve buna benzer hususları beyan eder.

Bu belgeleri bizzat ihracatçılar düzenleyip onaylayacakları gibi alıcının ismin vereceği bir merci tarafından da düzenlenebilir.

Günümüzdeki en tipik örnekler İsrail karşısında Arap ülkelerinin tutumundan kaynaklanmaktadır.

-Radyasyon Belgesi (Radiation Certificate)

Alım-satım konusu tarım ürünlerinin kabul edilebilir orandan fazla radyasyon içermediğinin veya radyasyonsuz olduğunun ihraç ülkesinin yetkili mercii tarafından düzenlenen bir belgeyle kanıtlanmasıdır.

Alıcı belirli bir ağırlıktaki üründe belirli bir radyasyon derecesi (bekerel)'den fazlasını kabul etmez ve bunun belgelenmesini ister.

Proforma Fatura(Proforma Invoice)

Satışa konu olacak malın, nihai satış işleminden önce, ihracatçının ithalatçıya yapmış olduğu teklifi içeren faturadır. İhracatçı, hangi evsaftaki malı ne kadar ücret karşılığında satmak istediğini normal satış gerçekleştiriyormuş gibi bir faturaya işler ve alıcıya gönderir. Bir tür teklif mektubu niteliğini taşıyan bu fatura,

üzerinde "Proforma Fatura" ibaresini taşır. Bu faturadaki fiyatlar kesin değildir. Ancak ihracatçı ile ithalatçı arasındaki sözleşme tamamlandığı takdirde kesinleşen fiyatlar çerçevesinde bu belge, ticari faturaya dönüşür.

Bankalardaki ihracat ve ithalat işlemlerine konu olan asıl belge, ticari fatura olup, proforma faturanın herhangi bir işlem için kullanılması söz konusu değildir.

-Ticari Fatura(Commercial Invoice)

Malın satış sözleşmesi çerçevesinde nihai satış işlemi gerçekleştiren sonra, ihracatçı tarafından düzenlenen belgedir. Vergi Usul Kanunu'na göre gerekli olan bilgiler yanında, ihracat işleminin gerçekleştirilmesi için aşağıda belirtilen bilgilerin de faturada yer alması uygun olur.

*Düzenlendiği dilde "fatura" başlığı

*Antet olarak satıcının (İhracatçı Firmanın) ismi ticaret ünvanı ve adresi kaşesi, imzası

*İthalatçının adı, soyadı veya ünvanı ve adresi

*Satışa konu olan malın ambalajı üzerindeki markalar

*Malla ilgili bütün bilgiler, malın tanımı (akreditifli ödemelerde faturadaki malın tanımının akreditifteki mal tanımıyla aynı olmasına dikkat etmek gerekir.)

*Ödemenin nasıl yapılacağı

*Faturanın düzenlendiği tarih ve numarası

*Alıcının özel isteği veya ilgili ülkenin mevzuatı gereği konacak bilgi ve beyanlar (malın menşei, imalatçısı, yükleme boşaltma limanları, taşımaya ilişkin bilgiler, siparişin tarih ve no'su, proformasına, siparişe, sözleşmeye uygunluğunun teyidi, navlun ve sigortaya ilişkin maliyet ayrıntıları, ambalaj ve markalamaya ait bilgiler, akreditif numarası, ithal lisans tarih ve no'su vb)

500 sayılı kuralların 37. maddesi "Ticari fatura"lara ilişkindir.

500 sayılı kurallar ışığında "Ticari Fatura" 'ya ilişkin bazı önemli hususlar;

*Lehtar tarafından düzenlenmiş olmalı(48. madde ve L/C şartları hariç)

*Akreditif amiri adına düzenlenmiş olmalıdır(48. madde hariç)

*Akreditif tutarını geçmemelidir.

*Akreditifteki mal tanımı aynı olmalıdır.

-Çeki Listesi (Weight List)

Ticari faturada da belirtilen ve malın brüt ve net ağırlığına ilişkin bilgilerin satışa veya şarta göre tarafsız bir başka şahıs tarafından ayrı bir belgede beyan edilmesidir ambalajları parçalı olan sevkiyatlarda; tek tek parça ağırlıkları da gösterilir. TIR ve vagonla yapılan taşımada otomatik tartı cihazından çıkan tartı fişleri çeki listesi yerine geçer. Ancak akreditifli işlemlerde bu tür fişlerin kabul edildiğinin akreditif metninde açıkça belirtilmiş olması gereklidir.

Akreditifte çeki listesi istenmemişse ağırlık hakkındaki bilgi için taşıma belgesine bakılır.

-Koli/Ambalaj Listesi(Packing List)

Bu belgede malın paketlenme, kutulama, sandıklama, balyalama vs ayrıntıları ve her bir parçada ambalaj içinde malların dökümü yer alır. (Örneğin 5 no'lu sandıkta 30 tane oto farı, 2 no'lu sandıkta 50 düzine buji vs gibi) Bu tür döküm, malın sayımı, teslim alınması ve gümrükleme kontrolünde kolaylık sağlar.

-Spesifikasyon Belgesi (Specification)

Koli listelerindeki bilgilere ek olarak her kalem mala ait birim fiyatı ve tutarını gösterir.

-İmalatçının Veya Satıcının Kalite Veya Kontrol Belgesi (Manufacturer' Or Supplier's Quality Or Inspection Certificate)

Bu belge İmalatçının yazılı ve imzalı bir beyanı olup kendilerince malın incelendiğini ve sözleşmeye, siparişe uygun olduğunu teyit eder. Satıcı veya imalatçı kendi malı karşısında tamamıyla tarafsız kalamayacağı için ancak güven duyulan satıcı veya imalatçıların belgeleri kabul edilir.

Alıcı, imalatçı veya satıcıyı iyi tanımıyorsa, tarafsız üçüncü bir şahsın kalite kontrol belgesini talep edebilir.